

حقوق بین الملل هوایی

نادر بر تعهدات دولت‌ها در کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴ و ضمانت آن

دکتر نادر مردانی

عضو هیأت علمی، انستیتو حقوق و علوم سیاسی دانشگاه شیراز

رضا عرب

دانشجوی دوره دکترای حقوق بین الملل، دانشگاه تهران

سرشناسه : مردانی، نادر، ۱۳۳۴ -
 عنوان و نام پدیدآور : حقوق بین الملل هوایی (با تأکید بر تعهدات دولتها
 در کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴ و ضمایم آن) / نادر مردانی - رضا عرب.
 مشخصات نشر : تهران: نشر میزان، ۱۳۹۳
 مشخصات ظاهری : ۲۰۸ ص.
 فروست : علوم اجتماعی؛ ۷۷۵
 شابک : 978-964-511-574-4
 وضعیت فهرست نویسی : فیپا
 یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۹۵ - ۱۹۸
 موضوع : حقوق بین الملل هوایی و فضایی
 شناسه یونیده : عرب، رضا، ۱۳۶۱ -
 رده بندی کنفرانس : ۳۷/م۴ ۱۱۴۵ /KZD
 رده بندی دیویی : ۳۴۱/۲۶
 شماره کتابشناسی : ۳۴۵۸۸۲

هرگونه تکثیر (اعم از چاپ، اسکن، فایله کردن، جکی و...) از این اثر بدون اخذ مجوز
 از ناشر خلاف قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران و پیگرد قانونی دارد.
 لطفاً در صورت مشاهده موارد فوق به شماره آگهی های ذیل اطلاع دهید.

۷۷۵
 نشر میزان
 حقوق بین الملل هوایی
 دکتر نادر مردانی
 رضا عرب
 چاپ اول: بهار ۱۳۹۳
 قیمت: ۹۰۰۰ تومان
 شمار: ۱۰۰۰ نسخه
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۱-۵۷۴-۴

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعداز چهارراه سهروردی، خ کاووسی فر، کوچه نکبسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۴۹۱۳۱
 فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخررازی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۷۰
 واحد پخش و فروش: خیابان سمیه، بین مفتح و فرصت، پلاک ۱۰۴، تلفن ۸۸۳۴۹۵۲۹-۳۱
 پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com وب سایت: www.mizan-law.ir

فهرست مطالب

۱۵ مقدمه
۱۷ فصل یکم: کلیات
۱۷ مبحث یکم: تعریف، تاریخچه، تقسیمات و جایگاه حقوق بین‌الملل
۱۷ گفتار یکم: مفهوم حقوق بین‌الملل
۱۹ گفتار دوم: جایگاه حقوق بین‌الملل
۲۰ گفتار سوم: تقسیمات حقوق بین‌الملل
۲۲ مبحث دوم: تعریف و تاریخچه حقوق بین‌الملل هوایی
۲۲ گفتار یکم: تعریف حقوق بین‌الملل هوایی
۲۴ گفتار دوم: تاریخچه حقوق بین‌الملل هوایی
۲۷ گفتار سوم: حقوق بین‌الملل هوایی در ایران
۲۷ مبحث دوم: تاریخچه هوانوردی
۲۷ گفتار یکم: تاریخچه هوانوردی در جهان
۳۴ گفتار دوم: تاریخچه هوانوردی در ایران
۳۷ گفتار سوم: طبقه بندی وسایل پرنده (پروازی)
۳۸ مبحث سوم: تقسیمات و منابع حقوق بین‌الملل هوایی
۳۸ گفتار یکم: جایگاه حقوق بین‌الملل هوایی در تقسیمات حقوقی
۳۸ بند ۱: حقوق خصوصی یا حقوق عمومی
۴۰ بند ۲: حقوق داخلی یا حقوق بین‌الملل
۴۳ گفتار دوم: منابع حقوق بین‌الملل و حقوق بین‌الملل هوایی
۴۳ بند ۱: منابع حقوق بین‌الملل عمومی
۴۴ بند ۲: منابع اختصاصی حقوق بین‌الملل هوایی

- گفتار سوم: تقسیمات حقوق بین‌الملل هوایی ۴۵
- بند ۱: حقوق بین‌الملل عمومی هوایی ۴۶
- بند ۲: حقوق بین‌الملل خصوصی هوایی (حقوق هوایی) ۴۷
- بند ۳: حقوق بین‌الملل کیفری هوایی ۴۷

فصل دوم: نقش معاهدات بین‌المللی در شکل‌گیری حقوق بین‌الملل هوایی ۴۹

- مبحث یکم: بررسی تاریخی و تحلیل حقوقی کنوانسیون‌های بین‌المللی در زمینه‌ی
مقررات عمومی هوانوردی ۴۹
- مبحث دوم: بررسی تاریخی و تحلیل حقوقی کنوانسیون ۱۹۱۹ پاریس ۴۹
- بند ۱: تاریخچه و اهداف کنوانسیون پاریس ۱۹۱۹ ۴۹
- بند ۲: تحلیل حقوقی مقررات کنوانسیون پاریس ۱۹۱۹ ۵۰
- بند ۳: ضمانت اجرای کنوانسیون پاریس ۱۹۱۹ ۵۲
- گفتار دوم: بررسی حقوقی و حقوقی کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴ ۵۳
- بند ۱: بررسی تاریخی و اهداف کنوانسیون هوانوردی بین‌المللی در بین دو جنگ
جهانی ۵۳
- بند ۲: تاریخچه و اهداف کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴ ۵۴
- بند ۳: محدوده‌ی اجرای کنوانسیون ۱۹۴۴ ۵۴
- بند ۴: تحلیل حقوقی و ساختاری مقررات کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴ ۵۷
- مبحث دوم: تحلیل حقوقی سیستم ورشو و حقوق بین‌الملل خصوصی هوایی ۵۹
- گفتار یکم: مسئولیت متصدیان حمل و نقل هوایی در سیستم کنوانسیون ورشو ۶۰
- گفتار دوم: مسئولیت متصدیان حمل و نقل هوایی در سایر معاهدات و
پروتکل‌های مکمل سیستم ورشو ۶۳
- بند ۱: پروتکل لاهه ۱۹۵۵ ۶۳
- بند ۲: معاهده گوادالاخارا ۱۹۶۱ ۶۴
- بند ۳: پروتکل گواتمالاستی ۱۹۷۱ ۶۴
- گفتار سوم: مسئولیت متصدیان حمل و نقل هوایی بر اساس کنوانسیون ۱۹۹۹
مونترال ۶۴

فهرست مطالب □ ۷

- بند ۱: مسئولیت متصدی در حمل و نقل مسافر و میزان غرامت..... ۶۴
- بند ۲: مسئولیت متصدی حمل در قبال بار همراه مسافر..... ۶۶
- بند ۳: مسئولیت متصدی حمل و نقل در باره‌ی تاخیر..... ۶۸
- بند ۴: مسئولیت حمل‌کننده‌ی قراردادی - حمل‌کننده‌ی واقعی..... ۶۸
- مبحث سوم: بررسی ابعاد حقوقی کنوانسیون‌های مربوط به امنیت هوانوردی..... ۶۹
- گفتار یکم: بررسی ابعاد حقوقی کنوانسیون جرایم و برخی اقدامات دیگر، ارتكابی در هواپیما (توکیو ۱۹۶۳)..... ۶۹
- بند ۱: بررسی ابعاد جرم انگاری و محدوده‌ی اجرای کنوانسیون توکیو ۱۹۶۳..... ۶۹
- بند ۲: بررسی صلاحیت‌ها و اختیارات قانونی فرمانده‌ی هواپیما در کنوانسیون توکیو ۱۹۶۳..... ۷۱
- بند ۳: بررسی صلاحیت‌های قضایی و تعهدات دولت‌ها در کنوانسیون توکیو ۱۹۶۳..... ۷۲
- گفتار دوم: بررسی ابعاد حقوقی کنوانسیون بین‌المللی راجع به جلوگیری از تصرف غیر قانونی هواپیما (هته ۱۹۷۰)..... ۷۴
- بند ۱: بررسی ابعاد جرم انگاری و محدوده‌ی اجرای کنوانسیون لاهه ۱۹۷۰..... ۷۴
- بند ۲: بررسی صلاحیت‌های قضایی و تعهدات دولت‌ها در کنوانسیون لاهه ۱۹۷۰..... ۷۵
- گفتار سوم: بررسی ابعاد حقوقی کنوانسیون راجع به جلوگیری از اعمال غیر قانونی علیه امنیت هواپیمایی کشوری (مونترال ۱۹۷۱) در پدیده‌ی جلوگیری از اعمال غیر قانونی خشونت‌آمیز در فرودگاه‌هایی که در خدمت هواپیمایی کشوری بین‌المللی می‌باشند (۱۹۸۸ مونترال)..... ۷۸
- بند ۱: بررسی ابعاد جرم انگاری و محدوده‌ی اجرای کنوانسیون مونترال ۱۹۷۱..... ۷۸
- بند ۲: بررسی صلاحیت‌های قضایی و تعهدات دولت‌ها در کنوانسیون مونترال ۱۹۷۱..... ۷۹
- گفتار چهارم: بررسی ابعاد حقوقی کنوانسیون منع اعمال غیر قانونی در ارتباط با هواپیمایی کشوری بین‌المللی (پکن ۲۰۱۰)..... ۸۱
- بند ۱: بررسی ابعاد جرم انگاری در کنوانسیون پکن ۲۰۱۰..... ۸۱

- بند ۲: بررسی صلاحیت‌های قضایی و تعهدات دولت‌ها در کنوانسیون پکن ۲۰۱۰..... ۸۳
- گفتار پنجم: پروتکل مکمل کنوانسیون منع تصرف غیر قانونی هواپیما - لاهه ۱۹۷۰ (پکن ۲۰۱۰)..... ۸۶
- بند ۱: بررسی ابعاد جرم‌انگاری و محدوده‌ی اجرای پروتکل پکن ۲۰۱۰ الحاقی به کنوانسیون لاهه ۱۹۷۰..... ۸۶
- بند ۲: بررسی صلاحیت‌های قضایی و تعهدات دولت‌ها در پروتکل پکن ۲۰۱۰ الحاقی به کنوانسیون لاهه ۱۹۷۰..... ۸۷
- صلب دوم: حل و فصل اختلافات بین‌المللی و اختلافات هوانوردی**..... ۸۹
- مبحث اول: تعریف و روش‌های حل و فصل اختلافات بین‌المللی..... ۸۹
- گفتار یکم: تعریف اختلاف بین‌المللی..... ۸۹
- گفتار دوم: حل و فصل اختلافات بین‌المللی..... ۹۰
- بند ۱: الزام به حل اختلافات بین‌المللی از طریق مسالمت‌آمیز..... ۹۰
- بند ۲: حل و فصل مسالمت‌آمیز اختلافات..... ۹۰
- مبحث دوم: تاریخچه و دلایل ایجاد اختلافات هوانوردی بین‌المللی..... ۹۱
- گفتار یکم: تاریخچه اختلافات هوانوردی بین‌المللی..... ۹۱
- گفتار دوم: دلایل ایجاد اختلافات هوانوردی..... ۹۲
- مبحث سوم: روش‌های حل و فصل اختلافات هوانوردی..... ۹۳
- گفتار یکم: اختلافاتی که خارج از چهارچوب و الزامات کنوانسیون شیکاگو به وجود می‌آیند..... ۹۳
- گفتار دوم: اختلافاتی که در اجرای مقررات کنوانسیون شیکاگو به وجود می‌آیند..... ۹۷
- مبحث سوم: بررسی اختلافات بین‌المللی هوانوردی..... ۹۹
- گفتار یکم: اختلافات ناشی از نقض حاکمیت سرزمینی و به کارگیری زور علیه هواپیماهای کشوری..... ۱۰۰
- بند ۱: بررسی تاریخی و حقوقی قضیه سقوط هواپیمای کره‌ای، توسط شوروی ۱۹۸۳..... ۱۰۰

فهرست مطالب □ ۹

- بند ۲: بررسی تاریخی و حقوقی قضیه سقوط هواپیمای ایرباس (IRA 655). ۱۰۳
- بند ۳: بررسی تاریخی و حقوقی قضیه لاکربی..... ۱۱۰
- گفتار دوم: حل اختلافات کشورها در موافقت‌نامه‌های ترانزیت هوایی به وسیله‌ی داوری..... ۱۱۳
- بند یکم: بررسی دعوی ایالات متحده علیه فرانسه ۱۹۶۳..... ۱۱۳
- بند دوم: بررسی دعوی ایالات متحده علیه ایتالیا ۱۹۶۵..... ۱۱۴
- بند سوم: بررسی دعوی ایالات متحده علیه فرانسه ۱۹۷۸..... ۱۱۴
- بند چهارم: بررسی دعوی بلژیک علیه ایرلند ۱۹۸۱..... ۱۱۵
- بند پنجم: بررسی دعوی ایالات متحده علیه بریتانیا..... ۱۱۶
- فصل چهارم: تعهدات دولت‌ها در رابطه با هوانوردی بین‌المللی**..... ۱۱۷
- مبحث یکم: تعهدات دولت‌ها در ایجاد و نگهداری امکانات هوانوردی داخلی و بین‌المللی..... ۱۱۸
- گفتار یکم: تحلیل حقوقی ضمیمه‌ی سوم کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴: سرویس‌های هواشناسی مورد استفاده در ناوبری هوایی..... ۱۱۸
- بند ۱: مقررات عمومی سرویس‌های هواشناسی مورد استفاده در ناوبری هوایی..... ۱۱۸
- بند ۲: سیستم پیش‌بینی منطقه‌ای جهانی هواشناسی..... ۱۲۰
- بند ۳: تعهدات دولت‌ها در انجام بررسی و ارتقاء گزارش‌های هواشناسی..... ۱۲۱
- گفتار دوم: تحلیل حقوقی تعهدات دولت‌ها در ضمیمه‌ی چهارم کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴: تجارت‌های هوانوردی..... ۱۲۳
- بند ۱: تعهدات دولت‌ها در ایجاد امکان دسترسی تجارت‌های هوانوردی..... ۱۲۳
- بند ۲: خصوصیات کلی تجارت‌های هوانوردی..... ۱۲۴
- گفتار سوم: بررسی تعهدات دولت‌ها در ضمیمه‌ی پنجم کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴: واحدهای اندازه‌گیری، مورد استفاده در هوانوردی و عملیات زمینی آن..... ۱۲۵
- گفتار چهارم: تحلیل حقوقی ضمیمه‌ی دهم کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴: ارتباطات هوانوردی..... ۱۲۶
- بند ۱: بررسی مقررات جلد نخست ضمیمه‌ی دهم کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴:

- ۱۲۶..... ناوبری هوایی رادیویی
- بند ۲: بررسی مقررات جلد دوم ضمیمه‌ی دهم کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴:
- ۱۲۶..... رویه‌های ارتباطی
- بند ۳: بررسی مقررات جلد سوم ضمیمه‌ی دهم کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴:
- ۱۲۸..... سیستم‌های ارتباطی
- بند ۴: بررسی مقررات جلد نخست ضمیمه‌ی دهم کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴:
- ۱۲۹..... ابزارهای دقیق و سیستم‌های جلوگیری از تصادم هواپیماها
- بند ۵: بررسی مقررات جلد پنجم ضمیمه‌ی دهم کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴:
- ۱۳۰..... استفاده از بازه‌ی فرکانس‌های رادیویی در هوانوردی
- بند ۶: بررسی مقررات جلد ششم ضمیمه‌ی چهاردهم کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴:
- ۱۳۱..... پروتکل‌ها (جلد ۱)
- بند ۷: بررسی حقوقی کاربرد ضمیمه‌ی چهاردهم کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴
- بند ۲: بررسی نحوه‌ی مقررات ارائه‌ی اطلاعات فرودگاهی در ضمیمه‌ی چهاردهم کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴
- ۱۳۳..... گفتار هشتم: تحلیل حقوقی ضمیمه‌ی پانزدهم کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴: سرویس اطلاعات هوانوردی
- ۱۳۳..... بند ۱: بررسی کلیات ارائه‌ی سرویس اطلاعات هوانوردی
- ۱۳۷..... بند ۲: خصوصیات الزامی نشریه‌ی اطلاعات هوانوردی
- ۱۳۷..... بند ۳: خصوصیات الزامی شکلی و ماهوی پیام‌های NC
- گفتار نهم: تعهدات دولت‌ها در همکاری برای ایجاد تجهیزات مورد استفاده در هوانوردی بین‌المللی
- ۱۳۸..... بند ۱: مسئولیت دولت‌ها در همکاری با اقدامات شورای ایکنو
- بند ۲: تعهدات دولت‌ها در همکاری با سازمان‌های بهره‌برداري مشترک و سرویس‌های تقسیم حمل و نقل
- ۱۴۰..... بند ۳: تعهدات دولت‌ها در دریافت هزینه‌های استفاده از امکانات و سرویس‌های هوانوردی
- ۱۴۱..... مبحث دوم: تعهدات دولت‌ها در کمک به هواپیماهای در مخاطره و بررسی سوانح

فهرست مطالب □ ۱۱

هوایی	۱۴۳
گفتار یکم: بررسی حقوقی ضمیمه‌ی ۱۲ کنوانسیون شیکاگو: جستجو و نجات.....	۱۴۴
بند ۱: تعهد دولت‌ها در کمک به هوایماهای در مخاطره.....	۱۴۴
بند ۲: محدوده‌ی اجرایی ضمیمه‌ی ۱۲ کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴.....	۱۴۴
بند ۳: ساختار سیستم تجسس و نجات در کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴.....	۱۴۵
بند ۴: تعهدات دولت در اقدام به همکاری‌های لازم در جهت تجسس و نجات.....	۱۴۷
بند ۵: تعهدات دولت در انجام اقدامات آماده سازی برای تجسس و نجات.....	۱۴۸
بند ۶: عملیات تجسس و نجات.....	۱۴۸
گفتار دوم: بررسی حقوقی ضمیمه‌ی سیزدهم کنوانسیون شیکاگو: بررسی سوانح هوانوردی.....	۱۴۹
بند ۲: تعریف سوانح، اصلاحات و کاربرد ضمیمه‌ی سیزدهم کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴.....	۱۵۰
بند ۳: کاربرد ضمیمه‌ی ۱۱ کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴ و هدف از بررسی سوانح هوایی.....	۱۵۲
بند ۴: تعهدات دولت‌ها در مورد حفظ ایمنی، توقیف و جابجایی هوایمای مورد بررسی در ضمیمه‌ی سیزدهم کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴.....	۱۵۲
بند ۵: تعهدات دولت‌ها نسبت به اطلاع رسانی در مورد سوانح هوایی بر اساس کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴.....	۱۵۴
بند ۶: تعهدات دولت‌ها نسبت به آغاز و نحوه‌ی بررسی سازنده بر اساس کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴.....	۱۵۶
بند ۷: مسئولیت دولت رهبری کننده‌ی بررسی سانحه در کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴.....	۱۵۵
بند ۸: تعهدات دولت‌ها نسبت به ارائه‌ی گزارش نهایی بررسی سوانح هوایی بر اساس ضمیمه‌ی سیزدهم کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴.....	۱۵۷
مبحث سوم: تعهدات دولت‌ها در مورد آسان سازی مقررات و ایجاد امکانات هوانوردی بین‌المللی.....	۱۵۸

گفتار یکم: بررسی حقوقی قواعد کلی در مورد آسان‌سازی مقررات و ایجاد امکانات هوانوردی بین‌المللی.....	۱۵۹
بند ۱: آسان‌سازی مقررات و ایجاد امکانات هوانوردی بین‌المللی در کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴.....	۱۵۹
بند دوم: آسان‌سازی مقررات و ایجاد امکانات هوانوردی بین‌المللی در ضمیمه‌ی نهم کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴.....	۱۵۹
گفتار دوم: تعهدات دولت‌ها در مورد آسان‌سازی مقررات و ایجاد امکانات هوانوردی بین‌المللی برای ورود و خروج هواپیما در ضمیمه‌ی نهم کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴.....	۱۶۰
بند ۱: تعهدات کلی ورود و خروج هواپیما.....	۱۶۰
بند ۲: الزامات موارد استفاده‌ی اسناد مرتبط با ورود و خروج هواپیما.....	۱۶۱
بند ۳: قواعد مربوط به تصحیح اسناد مرتبط با ورود و خروج هواپیما.....	۱۶۲
بند ۴: مقررات مربوط به سم‌پاشی هواپیما.....	۱۶۳
بند ۵: مقررات مربوط به حمل‌ونقل رزینی و گند زدایی هواپیما.....	۱۶۴
بند ۶: مقررات و ترتیبات مربوط به پروازهای دولتی بین‌المللی و پروازهای غیر برنامه‌ای.....	۱۶۴
گفتار سوم: تعهدات دولت‌ها در مورد ورود و خروج اشخاص و بارهای همراه آنها در ضمیمه‌ی نهم کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴.....	۱۶۶
بند ۱: مقررات کلی در مورد ورود و خروج اشخاص و بارهای همراه آنها.....	۱۶۶
بند ۲: اسناد لازم برای سفر و امنیت آنها.....	۱۶۷
بند ۳: رویه‌های ورود و خروج به سرزمین دولت‌ها.....	۱۶۹
بند ۴: شناسایی و ورود پرسنل پروازی، کارکنان شرکت هواپیمایی و بازرسیان ایمنی هوانوردی.....	۱۷۳
گفتار چهارم: مقررات مربوط به ورود و خروج بار و دیگر اشیاء در ضمیمه‌ی نهم کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴.....	۱۷۵
بند ۱: مقررات کلی ورود و خروج بار و دیگر اشیاء در ضمیمه‌ی نهم	

فهرست مطالب □ ۱۳

کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴.....	۱۷۵
بند ۲: اطلاعاتی که ارائه‌ی آنها توسط مقامات عمومی بر اساس در ضمیمه‌ی	
نهم کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴ الزامی شناخته می‌شوند.....	۱۷۶
بند ۳: صدور مجوز و ترخیص کالاهای صادراتی و وارداتی.....	۱۷۷
بند ۴: لوازمی که شرکت‌ها می‌توانند بر اساس مقررات در ضمیمه‌ی نهم	
کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴ برای انجام سرویس‌های بین‌المللی وارد یا صادر	
می‌کنند.....	۱۷۸
بند ۵: مقررات متفرقه‌ی حمل بار در ضمیمه‌ی نهم کنوانسیون شیکاگو	
.....	۱۷۹
گفتار ششم: مقررات مربوط به افراد غیر مجاز و اخراج شدگان در ضمیمه‌ی نهم	
کنوانسیون شیکاگو ۱۹۴۴.....	۱۸۰
بند ۱: مقررات مربوط به افراد غیر مجاز در ضمیمه‌ی نهم کنوانسیون شیکاگو	
.....	۱۸۰
بند ۲: مقررات مربوط به اخراج شدگان در ضمیمه‌ی نهم کنوانسیون شیکاگو	
.....	۱۸۲
بند ۳: مقررات تهیه‌ی اسناد سفر جایزین در ضمیمه‌ی نهم کنوانسیون شیکاگو	
.....	۱۸۲
گفتار ششم: امکانات و سرویس‌های فرودگاه‌های بین‌المللی و نظم دهی به	
آنها.....	۱۸۳
بند ۱: مقررات کلی در مورد امکانات و سرویس‌های فرودگاه‌های بین‌المللی.....	۱۸۳
بند ۲: مقررات مربوط به مسافران سرکش.....	۱۸۴
بند ۳: مقررات مربوط به نظم‌دهی به جریان ترافیک فرودگاهی.....	۱۸۴
گفتار هفتم: مقررات مربوط به تسهیلات متفرقه در ضمیمه‌ی نهم کنوانسیون	
شیکاگو ۱۹۴۴.....	۱۸۸
بند ۱: مقررات مربوط به فرود در محلی به جز فرودگاه‌های بین‌المللی.....	۱۸۸
بند ۲: مقررات مربوط به الزام یا معافیت شرکت‌های هواپیمایی از انواع	
مسئولیت.....	۱۸۹

- بند ۳: مقررات مربوط با عملیات‌های ویژه و اضطراری..... ۱۸۹
- بند ۴: مقررات مربوط به دیگر تسهیلات هوانوردی..... ۱۹۱
- بند ۵: ایجاد تسهیلات لازم برای افرادی که به کمک‌های خاص نیاز دارند.. ۱۹۲

- فهرست منابع..... ۱۹۴
۱. فارسی..... ۱۹۴
- الف: کتاب..... ۱۹۴
- ب: مقاله..... ۱۹۴
- ج: قوانین و مقررات..... ۱۹۵
- د: اینترنت..... ۱۹۶
۲. انگلیسی..... ۱۹۷

مقدمه

اهمیت حقوق هوایی به ویژه در دنیای امروز که صنعت هوانوردی از پیشرفت شگرفی برخوردار است، بر هیچ کس پوشیده نیست. حاکمیت بلا معارض دولت‌ها بر محدوده‌ی هوایی بالای قلمرو سرزمینی، از جمله فضای بالای آب‌ها و دریای سرزمینی خود، حق انحصاری دولت‌ها بر قلمرو مزبور، حق عبور و ورود هر وسیله‌ی پرنده به محدوده‌ی حاکمیتی آنها را جز با رضایت دولت‌ها غیر ممکن نموده است. از این رو است که به غیر از زمانی که حالت اضطراری مطرح می‌گردد، هر گونه ورود هواپیمای خارجی به محدوده‌ی هوایی هر کشور متوقف به رضایت دولت حاکم است؛ که به لحاظ ضرورت برقراری روابط بین‌المللی در قالب معاهدات و کنوانسیون‌های منعقد بین دولت‌های متعلقه می‌تواند اجرا در می‌آید.

قاعده‌ی حاکمیت انحصار دولت‌ها بر محدوده‌ی هوایی خود از زمان اختراع هواپیما مورد عنایت و شناسایی قرار گرفت و در کنوانسیون‌های مختلف بین‌المللی از جمله کنوانسیون‌های ۱۹۱۹ پاریس و ۱۹۴۴ لندن که به منظور تنظیم مقررات هوانوردی و سایر توافقات ذی‌ربط بین‌المللی مورد استناد قرار گرفت.

از یک طرف، این قاعده همواره یکی از اصول بنیادین حقوق بین‌الملل معاصر قلمداد می‌گردد؛ بنابراین نقض حاکمیت انحصاری دولت‌ها بر محدوده‌ی هوایی خود نقض جدی حقوق بین‌الملل است که تا کنون منجر به مناقشات مهمی بین کشورها گردیده است. از طرف دیگر ایمنی هواپیماهای غیرنظامی و حفظ جان مسافران آن از دغدغه‌های جامعه‌ی جهانی است؛ به همین جهت پس از هدف قرار گرفتن هواپیمای مسافربری کره جنوبی در سال ۱۹۸۳ میلادی، کنوانسیون شیکاگو برای امنیت هوایی کشوری ۱۹۴۴ به اتفاق آرا اصلاح گردید و مجمع ایکائو (سازمان بین‌المللی هواپیمایی کشوری) در سال ۱۹۸۴ تصویب کرد که «کلیه دولت‌ها باید از توسل به اسلحه علیه هواپیماهای غیر نظامی در حال پرواز خودداری کنند...» که متأسفانه علی‌رغم این اصلاحیه کماکان حق دفاع مشروع در نقض حریم هوایی توسط هواپیمای غیرنظامی خارجی که مشکوک به انجام اقدامات ضد حاکمیت دولت صاحب قلمرو هوایی می‌باشند، قابل استناد است.

هدف از تألیف این کتاب علاوه بر تبیین مفاهیم و اهمیت نقش حقوق هوایی، بررسی نقش معاهدات بین‌المللی در شکل‌گیری حقوق بین‌الملل هوایی و همچنین تجزیه و تحلیل حقوقی کنوانسیون‌های بین‌المللی در زمینه‌ی مقررات عمومی هوانوردی از جمله کنوانسیون‌های ۱۹۱۹ پاریس و ۱۹۴۴ شیکاگو، تحلیل حقوقی سیستم ورشو و کنوانسیون مونترال در چهارچوب مقررات حقوق بین‌الملل خصوصی هوایی، بررسی ایجاد حقوقی کنوانسیون‌های مربوط به امنیت هوانوردی، بررسی روش‌های حل و فصل اختلافات بین‌المللی هوانوردی، تعهدات دولت‌ها در رابطه با هوانوردی و کمک به برابری در مخاطره، بررسی سوانح هوایی و نهایتاً تعهدات دولت‌ها در مورد آسایش مسافران و ایجاد امکانات هوانوردی بین‌المللی است؛ که امید است مورد عنایت و توجه محرمین حقوق واقع گردد و مؤلفین را از دیدگاه‌ها و نظرات سازنده‌ی خود محروم ننمایند.

امید است با تصویب معاهدات بین‌المللی متناسب با پیشرفت‌های هوانوردی و با توجه به فواید بی‌شمار توسعه و ترویج این شاخه از حقوق بین‌الملل شاهد تعدیل مقررات حقوق بین‌الملل هوایی به نفع طالبان بی‌جهانی باشیم.

دکتر نادر مردانی

رضا عرب